

stichting na stichting, als woonstede der barmhartigheid, onze erve komen sieren. Voor dát beginsel is smaad geleden, rust verzaakt, goud op het altaar gedragen. Er is voor geijverd onder het volk; voor gesmeekt bij den troon; voor gepleit in de raadzaal. „Souvereiniteit in eigen kring, ónder Jezus' soevereine hoogheid!” hield, wat anders broederen deelde, deez' broederkring bijeen. Vandaar een rustelooze inspanning, die onze kleene kracht door oefening staalde; een roeien tegen den stroom op, dat onzen moed door prikkeling verhoogde; een *pressa uberior*, waardoor de ingedrukte veer onveranderlijk terugsprong. En aldus een allengs in spontaneïteit uitgroeien boven landgenooten, aan wier meerderheid op zoo menig ander gebied we met zelfbeschaming hulde doen.

Zoo streden we om de ondeelbaarheid van het soverein gezag. Voor de Staten-Generaal als naast en bij; niet in noch onder; de Overheid staande. Zoo handhaafden we niet een afschrikkingstheorie, maar Godes soevereine wrake bij hem, die 's menschen bloed vergieten dorst. Zoo ging ons protest uit tegen het met dwang aan het lijf van onze kinderen komen met het betterd lancet. Zoo profeteerden we van vrijmaking der Kerk. En zoo concentreerde zich ten leste geheel onze strijd in den strijd om de volksschool, toen in die school én de Souvereiniteit der consciëntie én de Souvereiniteit van den huislijken, én de Souvereiniteit van den paedagogischen, én de Souvereiniteit van den geestelijken kring, gelijkelijk werd bedreigd. En overmits nu een beginsel, zaad zaaiende naar zijn aard, niet kan rusten, eer het in wetenschappelijk geordenden samenhang ál zijn kiemen ontluiken deed; en een volksdeel, voor zulk een beginsel opkomend, niet mag aflaten, eer het uit den wortel des geloofs ook de vrucht der wetenschap wist te telen; en zulk een concentrische wetenschap niet anders is te kweken dan in een school van Universitaireren aanleg; — zoo moest het wel komen; met ijzeren consequentie, door innerlijken